

Ühingu Korruptsioonivaba Eesti pressiteade 5.11.2013

Ühing: Korruptsioonist teavitajad vajavad paremat kaitset, kuid hoiakud juba paranevad

Korruptsioonist teavitajad vajavad Eestis tugevamat kaitset, sest praegune asjade seis ei julgusta inimesi väärkäitumisest teada andma, selgub korruptsioonivastase organisatsiooni Transparency International värskest raportist.

27 Euroopa Liidu liikmesriigis läbi viidud analüüsi järgi kuulub Eesti nende maade gruppi, kus korruptsioonist teavitajad saavad „osalist kaitset”. Selles grupis on 16 riiki. Neljas riigis on olukord hea ja 7 riigis ei pakuta korruptsioonist teavitajatele peaaegu mitte mingit kaitset.

„Kuigi Eesti kuulub nn keskmike hulka, pole põhjust rahuloluks, sest praktiline olukord on siiski selline, et korruptsioonist teavitajad adekvaatset kaitset ei oma,” ütles ühingu Korruptsioonivaba Eesti juhatuse esimees Jaanus Tehver. „Kuigi uues korruptsioonivastases seaduses on korruptsioonijuhtumitest teatajate kaitset nimetatud, on seaduses sisalduv regulatsioon ebapiisav teavitajate õiguste ja huvide kaitseks. Tulemuseks on, et Eesti seadusandlus korruptsioonist teavitamist ei erguta.”

Transparency Internationali analüüsis „Vilepuhumine Euroopas” rõhutatakse, et Eestis jääb praegu puudu „mõtestatud ja järjekindlast poliitilisest tahtest” korruptsioonist teavitajaid kaitsta. Mainimist leiab varasemate uuringute järeldus, et Eesti elanikel on madal valmisolek korruptsioonist teada anda. Analüüsi „Vilepuhumine Euroopas” läbiviimist toetas Euroopa Komisjon.

Paralleelselt Euroopa Liidu analüüsiga korraldas ühing Korruptsioonivaba Eesti

arvamusküsitluse, et teada saada, kuidas on viimasel ajal muutunud Eesti elanike hoiakud seoses korruptsioonist teavitamisega ehk vilepuhumisega. „Arvamusküsitluse tulemused on lootustandvad, sest inimeste hoiakud on positiivsemad kui varasemad analüüsid on näidanud,” ütles ühingu juhatuse esimees Jaanus Tehver.

Saar Polli läbi viidud küsitlus näitas, et 80,5% küsitletutest suhtub positiivselt korruptsioonist teavitajatesse (kindlasti kiidab heaks või ilmselt kiidab heaks). Negatiivselt suhtub 10,9% (ilmselt mõistab hukka või kindlasti mõistab hukka). Vastata ei osanud 8,6% küsitletud inimestest.

43,1% inimestest arvab, et korruptsioonist on võimalik alati või enamasti teavitada ilma sanktsioonideta. Samas arvab koguni 45,5% küsitletutest, et ilma sanktsioonideta ei ole võimalik korruptsioonist teada anda. 11,5% ei oska vastata.

Vastustes torkab silma rahvuslik erisus: eestikeelsetest vastajatest arvab korruptsioonist teavitajatest hästi 86,1%, venekeelsetest vastajatest aga 68,2%. Elukoha järgi on suhtumine korruptsioonist teavitajatesse keskmisest halvem Kirde-Eestis, kus 72% omas positiivset hoiakut. Kõige soodsam suhtumine on Lõuna-Eestis, kus positiivset hoiakut omab 91% vastajatest.

Sanktsioonide kartus korruptsioonist teavitamisel on kõige väiksem Lõuna-Eestis, kus 51.1% tagakiusamist ja sanktsioone ei pelga. Kirde-Eestis leiab aga 64% vastanutest, et teavitamisega kaasnevad negatiivsed tagajärjed. Vaid 28,6% inimestest selles piirkonnas arvas, et korruptsioonist teavitamine on võimalik ilma sanktsioone kartmata.

Saar Poll küsitles ühingu Korruptsioonivaba Eesti tellimusel 26. septembrist kuni 17. oktoobrini üle Eesti 1204 inimest vanuses 15-74 eluaastat.

EL riikide analüüsi ja Saar Polli küsitluse kokkuvõtteks:

Kuigi Saar Polli küsitlustulemused näitavad, et üldine hoiak korruptsioonist teavitajate suhtes on positiivne, tuleb ühingu Korruptsioonivaba Eesti arvates edasi tegutseda selle nimel, et inimestel tekiks ka valmisolek ise korruptsioonijuhtumitest teada anda.

Olukorra parandamiseks tuleks tõhustada seadustega sätestatud õiguskaitsevahendeid väärkäitumistest teavitajatele, leiab ühing Korruptsioonivaba Eesti. Samuti tuleb soodustada selgete ja arusaadavate teavitamise ning teavituste menetlemise kordade kehtestamist nii avaliku kui erasektori organisatsioonides. „Oluline on tagada kohane reageerimine edastatud teavitustele,“ ütles ühingu juhatuse esimees Jaanus Tehver. „Nii saab vältida arusaama, et teavitamisele vaatamata midagi ei muutu.“

Endiselt on aktuaalne jätkata selgitustööd vilepuhumise olemusest ja vajalikkusest. Üle-euroopalises raportis välja toodud negatiivsed stereotüübid, mis Eestis korruptsioonist teavitamist saadavad, vajavad muutmist.

Ühing Korruptsioonivaba Eesti on avalikes huvides tegutsev mittetulundusühing, mille eesmärgiks on korruptsioonivastane tegevus ning läbipaistvuse suurendamine ühiskonnas ning Transparency Internationali esindaja rolli täitmine Eestis. Ühingu oluline toetaja on Avatud Eesti Fond.

Lisainfo: ühing Korruptsioonivaba Eesti, tel 56 678118, info@transparency.ee

Materjalid (sealhulgas EL riikide analüüsi Eestit puudutava raporti tõlge eesti keelde ja Saar Polli küsitlustulemused) on avaldatud Korruptsioonivaba Eesti kodulehel vilepuhumise projekti rubriigis: <http://www.transparency.ee/cm/projektid/vaarkaitumisest-teavitajate-kaitse-ehk-alternatiiv-vaikimisele-ii>

Transparency Internationali täiendavad materjalid on avaldatud TI kodulehel: <http://www.transparency.org/topic/detail/whistleblowing>